

TUTO Kotovirta Elina(STM), Lamminmäki 04.12.2020
Anne-Elina(SM)

JULKINEN

Asia

EU; EU:n huumausainestrategian jatkovalmistelu neuvostossa komission tiedonannon pohjalta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

E 128/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 24.7.2020 Euroopan turvallisuusunionistrategian ja osana sitä E 128/2020 vp:ssä käsitellyn tiedonannon EU:n huumeidenvastaiseksi ohjelmaksi ja toimintasuunnitelmaksi vuosille 2021–2025.

Puheenjohtajavaltio Saksan johdolla on valmisteltu asiakirjaa EU:n huumausainestrategiaksi komission tiedonannon pohjalta yhdessä jäsenmaiden, komission, EU:n ulkosuhdehallinnon (EUH) sekä Europolin ja Euroopan huumausaineseurantakeskus EMCDDA:n sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Saksan tavoitteena on saada uusia asiakirja hyväksytyä vuoden 2020 aikana. Asiakirja on tarkoitus hyväksyä neuvoston päätelmien liitteenä. Strategiaa täydentävän toimeenpanosuunnitelman (action plan) valmistelee komission tiedonannon liitteen pohjalta seuraava puheenjohtajavaltio Portugali.

Suomen kanta

Valtioneuvosto katsoo, että PJ-valtion johdolla valmistellussa strategiassa on asianmukaisesti kiinnitetty huomiota komission tiedonannossa neuvoston toimesta todettuihin puutteisiin ja ne on otettu strategiaa työstettäessä riittävällä tavalla huomioon. Tarjonnan rajoittamisen, eli lainvalvontaviranomaisten toimet, ja kysynnän vähentämisen, eli sosiaali- ja terveysviranomaisten toimet, ovat nyt paremmin tasapainossa. Valtioneuvoston aiemman kannan mukaisesti ehkäisevän työn, hoidon ja haittojen vähentämisen näkökulmaa on vahvistettu. Niin ikään valtioneuvoston tavoitteiden mukaisesti ihmisoikeuskysymykset sekä toisaalta kansalaisyhteiskunnan rooli saavat PJ-valtion johdolla luonnostelussa strategiassa selkeämmän painoarvon. Myös rikosseuraamuksille vaihtoehtoisten ratkaisukeinojen tärkeyttä painotetaan.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että lainvalvontaviranomaisten toimien osalta uusi strategia-asiakirja noudattaa komission tiedonannon onnistuneeksi katsottua linjaa.

Vuoden 2013–20 strategiaan verrattuna painotus lainvalvontaviranomaisten toimien vahvistamiseen on selkeä.

Valtioneuvosto pitää kiitettävänä myös sitä, että ns. näyttöön perustuvat toimet tulevat esille aiempaa vahvemmin uuden tutkimusta, innovaatiota ja tulevaisuuden näkymiä käsittelevän osion myötä. On hyvä, että strategiassa nostetaan esiin tutkimuksen ja innovoinnin vahvistamisen merkitys uhkien torjunnassa ja lainsäädännön ja osaamisen kehittämisessä.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan on tärkeää, että PJ-maan strategialuonnoksessa on nostettu korostetummin esille kansainvälisten sopimusten ja asiakirjojen merkitys. Erityisesti YK:n yleiskokouksen erityishuumausaineistunnossa vuonna 2016 laadittu UNGASS-asiakirja ja YK:n Kestävän kehityksen agenda saavat enemmän painoarvoa.

Valtioneuvosto pitää hyvänä sitä, että PJ-valtio on kehittänyt EU-tason strategia-asiakirjaa tiiviisti jäsenvaltioita ja muita oleellisia toimijoita ja sidosryhmiä kuten kansalaisjärjestöjä kuullen. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan nyt luonnosteltu strategia antaa hyvän ja komission tiedonantoa tasapainoisemman pohjan toimien konkretisoimiseksi toimintasuunnitelman avulla, joka tullaan laatimaan tulevan puheenjohtajavaltio Portugalin johdolla.

Pääasiallinen sisältö

Uusi strategia-asiakirja pohjautuu E-kirjeessä E 128/2020 vp. esiteltyyn komission tiedonantoon. Uusi strategia-asiakirja jakautuu kolmeen politiikkalohkoon I) huumeiden tarjonnan vähentäminen: turvallisuuden vahvistaminen II) huumeiden kysynnän vähentäminen: ehkäisy, hoito ja sosiaalipalvelut, III) huumeisiin liittyvien haittojen vähentäminen ja edelleen kolmeen poikkileikkaavaan teemaan IV) kansainvälinen yhteistyö, V) tutkimus, innovaatiot ja tulevaisuuden näkymät sekä VI) koordinaatio, hallinto ja toimeenpano. Näiden laajempien politiikkalohkojen alle on edelleen määritetty strategisia prioriteetteja (11 kpl) ja niiden alle laadittuja painopistealueita, joita luonnosstrategiassa on yli 40 kappaletta. Strategialuonnokseen ei sisälly tässä vaiheessa vielä toimintasuunnitelmaa, vaan tuleva EU PJ-valtio Portugali tulee käynnistämään sen valmistelun. Alla on kuvattu strategia-asiakirjan osalta niitä kohtia, jotka eroavat komission tiedonannosta eniten.

Strategialuonnoksessa huumeiden tarjonnan vähentämisen osalta on erona aikaisempaan korostettu järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan kohdennettavia toimia, covid19-epidemian vaikutuksia sekä rikollisuuden vaikutusta yhteisöihin ja erityisesti nuorten ihmisten osallistumista rikolliseen toimintaan.

Huumeiden kysynnän vähentämisen osalta strategialuonnoksena erona aikaisempaan on korostettu ehkäisyä, hoitoa ja muita tuki- ja sosiaalipalveluita. Mukaan on otettu myös terveyden lukutaito ja korostettu perheiden, lapsien ja nuorten tarpeita. Hoidon osalta on korostettu palveluiden rahoituksen pysyvyyttä, sekakäytön huomioimista hoitopalveluissa, samanaikaissairauksia, kuten päihde- ja mielenterveyshäiriöiden esiintymistä yhtä aikaa ja erilaisia haavoittuvia ryhmiä. Myös vertaistyö on saanut oman alaluvun. Huumeiden vaikutuksen alaisena ajaminen on strategialuonnoksessa omana prioriteettinaan. Kontrolloitujen lääkeaineiden saatavuus on huomioitu erikseen.

Haittojen vähentämisen osalta strategialuonnoksessa korostetaan sitä, että toimilla tulee olla näyttöön perustuvaa vaikuttavuutta. Osana haittojen vähentämistä todetaan myös

tarve löytää rikosseuraamuksille vaihtoehtoisia keinoja ja vaihtaa tietoja hyväksi todetuista keinoista tällä alueella. Komission tiedonannosta poiketen vankiloihin liittyvä huumausainepoliittinen työ on koottu yhden otsikon alle.

Komission tiedonannosta poiketen uudessa strategia-asiakirjassa on myös edellisen EU-tason huumausainestrategian pohjalta palautettu ns. poikkileikkaavia teemoja käsitteleviä osioita. Esimerkiksi kansainvälistä yhteistyötä käsittelevässä osiossa on nostettu korostetummin esille YK:n erityishuumausaineistunnossa 2016 laaditun ns. UNGASS-asiakirjan ja kestävän kehityksen agendan sekä muiden olennaisten kv-asiakirjojen merkitystä. Strategiaan on myös nostettu EU:n kandidaattimaiden ja naapuruuspolitiikan piirissä olevien maiden tukeminen huume politiikan kehittämiseksi jakamalla EU:n parhaita käytänteitä.

Tutkimuksen, innovaation ja tulevaisuuden näkymien osalta on korostettu EMCDDA:n ja sen Reitox-verkoston sekä Europolin tärkeää roolia. Samalla on korostettu vahvasti tutkimustiedon merkitystä sekä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä ei ole perussopimuksessa tarkoitettu unionin säädös. Neuvoston päätelmät hyväksytään konsensuksella.

Käsittely Euroopan parlamentissa

EU-puheenjohtajavaltio ei ole velvollinen konsultoimaan Euroopan parlamenttia neuvoston päätelmistä, joiden liitteenä strategia-asiakirja on tarkoitus hyväksyä. EUPJ ilmoitti, ettei sellaista ole suunnitteilla.

Kansallinen valmistelu

Huumausainejaoston (EU39) kirjallinen käsittely 2.–4.12.2020.
Oikeus- ja sisäasioiden jaoston (EU7) kirjallinen käsittely 2.–4.12.2020.

Eduskuntakäsittely

StV kuuleminen E-kirjeestä E 128/2020 vp. 24.11.2020.
HaV kuuleminen E-kirjeestä E 128/2020 vp. 8.12.2020.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1994) 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu yleinen järjestys ja turvallisuus (27 §: n 27, 34 ja 35 kohdissa säädetyin poikkeuksin); 12 kohdan mukaan terveyden- ja sairaanhoito (27 §: n 24, 29 ja 30 kohdissa säädetyin poikkeuksin); 13 kohdan mukaan sosiaalihuolto; 14 kohdan mukaan opetus ja 21 kohdan mukaan tie- ja veneliikenne. Huumausaineita ja rikosoikeutta koskeva lainsäädäntö kuuluvat yksinomaan valtakunnan toimivaltaan.

EU:n yhteisellä huumausainestrategialla ei luoda lainsäädäntöä vaan suuntaviivoja yhteiselle politiikalle, joten maakunta osallistuu strategian valmisteluun EU-jaostokäsittelyiden yhteydessä.

Taloudelliset vaikutukset

Huumausainestrategia ei aiheuta suoria taloudellisia vaikutuksia. Kukin jäsenvaltio päättää itse, miten strategiaa toimeenpannaan kansallisesti ja käytetäänkö toimeenpanoon kansallisesti resursseja.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2020) 606 final
COM(2020) 606 final ANNEXES 1 to 2

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Elina Kotovirta, STM, elina.kotovirta@stm.fi, +358 50 354 7166
Anne Lamminmäki, SM, anne.lamminmaki@intermin.fi, +358 50 440 2119
Jaakko Sonck, POHA, jaakko.sonck@poliisi.fi, +358 400 782 605

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
